

Zpráva o činnosti Českého národního byzantologického komitétu v roce 2013

Český národní byzantologický komitét (dále ČNBK) pracoval v roce 2013 ve složení:

Předsedkyně: PhDr. Lubomíra Havlíková, CSc.

Místopředseda: ThMgr. et PhMgr. Petr Balcárek, PhD et Ph.D.

Tajemnice: PhDr. Julie Jančárková, CSc.

Členové: Mgr. Kateřina Bočková Loudová, Ph.D., PhDr. Jan Kostěnek, Ph.D., Mgr. et Mgr. Markéta Kulhánková, Ph.D., Mgr. Marek Meško, Ph.D., MBA, Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D., prof. JUDr. Michal Skřejpek, DrSc.

Čestní členové: prof. PhDr. Růžena Dostálová, CSc., PhDr. Vladimír Vavřínek, CSc.

1. ČNBK, který pracuje s finanční podporou Rady pro zahraniční styky AV ČR (platba roční kotizace 200 eur/2013), se v roce 2013 sešel 8. února na rozšířeném zasedání, spojeném s přednáškou J. Jančárkové na téma *N. L. Okuněv (1885-1949) a středověké památky Ruska, Arménie a Balkánu*, na kterém projednal a schválil Zprávu o činnosti českého národního byzantologického komitétu za rok 2012, vyslechl si informaci o 23. byzantologickém kongresu, který se bude konat v roce 2016 v Bělehradě, a sestavil program byzantologických přednášek na rok 2013 (viz příložený Zápis z 11.02. 2013).
2. Pod vedením L. Havlíkové byl v roce 2013 připraven a vydán ročník 71/1-2 (2013) mezinárodního časopisu *Byzantoslavica* o rozsahu 427 stran, věnovaný 560. výročí pádu Konstantinopole (1453) a 1150. výročí příchodu Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu (863), který obsahoval 14 článků (z ČNBK 1: L. Havlíková), 2 kritické edice, 2 kritické studie, 3 zprávy, 17 recenzí (z ČNBK 1: M. Meško). Příspěvky byly publikovány v angličtině, ruštině, francouzštině a němčině a jejich autoři z Anglie, Bulharska, ČR, Kypru, Německa, Ruska, Polska, Ukrajiny, Rakouska, Řecka, Slovenska. Členové ČNBK přispěli 2 příspěvky (článek, recenze). V roce 2013 byly také zahájeny přípravné práce na dalším svazku *Byzantoslavik* 72/1-2 (2014). Viz podrobně <http://www.slu.cas.cz/4.html>.
3. Členové ČNBK a další čeští byzantologové jsou členy řady společensko-vědeckých institucí, společností a redakčních rad. Zasedali jak v redakční radě mezinárodního časopisu *Byzantoslavica* (P. Balcárek, K. Bočková Loudová, L. Havlíková, J. Jančárková, M. Kulhánková, P. Milko, Š. Pilát), tak v redakčních radách domácích (*Parrésia*, ČR: M. Luptáková, P. Milko, M. Řoutil) i zahraničních časopisů (*Byzantinoslovaca*, SR: L. Havlíková, *Istorijski časopis*, Srbsko: L. Havlíková). P. Balcárek je editorem *Východokřesťanských studií/Eastern Christian Studies* (Olomouc). L. Havlíková je členkou Ediční rady *Istorijského institutu SANU* v Bělehradu (Srbsko) a členkou v *International Advisory Board of the Waldemar Ceran Research Centre for the History and Culture of the Mediterranean Basin and South-East Europe – Ceraneum* na univerzitě v Łódži (Polsko).
4. L. Havlíková v roce 2013 spolupracovala na dvouročním (2012-2013, 7AMB12SK161) a dvoustranném mezinárodním projektu „Po stopách sv. Cyrila a Metoděje ve slovenské a české bibliografii (do roku 1945)“ se Slovenskem (Ústav pro výzkum kulturního dědictví Konstantina a Cyrila, ÚKF, Nitra), který navázal na předchozí dvouletý projekt (2010-2011, MEB 0810026). Završením projektu MEB 0810026 bylo vydání publikace, věnované 1150. výročí příchodu Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu: Havlíková, L. – Ivanič, P. – Hetényi, M.: *Po stopách sv. Cyrila a Metoda. Výberová bibliografia prác v Čechách, na Morave a na Slovensku za roky*

- 1945-2011, Nitra: UKF 2013 (viz <http://www.ukm.ff.ukf.sk/wp-content/uploads/2013/10/Konstantinove-listy-2013-text.pdf>) a vydání publikace *Tradícia a prítomnosť misijného diela sv. Cyrila a Metoda*, Nitra: UKF 2013, ze stejnojmenné konference, na níž se podílela L. Havlíková, M. Kulhánková a A. Sarkissian pracovaly na projektu *Raně byzantské narativní texty v zrcadle moderní literární teorie* (GAČR P406/120196).
5. Členové ČNBK a ostatní příznivci byzantologie vyvíjejí pedagogickou činnost v oboru byzantologie, novořeckých studií, paleoslovenistiky, dějin východní Evropy a dějin umění Ruska: FF MU Brno (K. Bočková Loudová, M. Kulhánková, M. Meško), FF UK Praha (V. Čermák, J. Jančárková, D. Picková, Š. Pilát, P. Šípková), PF UK Praha (M. Skřejpek), KTF UK Praha (T. Mrňávek), HTF UK Praha (M. Luptáková, P. Milko, G. Vopatrný), CMTF UK Olomouc (P. Balcárek), FF ZU Plzeň (E. Neupauer). Těsná je také spolupráce s FF UK, Praha při vedení a konzultacích bakalářských a diplomových s byzantologickou tematikou: L. Havlíková (Semínář středověkých dějin při Ústavu světových dějin): bakalářské práce (A. Bendáková, J. Hartl), diplomové práce (T. Havlík, J. Brandejs); M. Čechová (Ústav klasické archeologie): bakalářská práce (V. Zerzánová).
 6. Členové Komitétu a další byzantologové se v roce 2013 zúčastňovali národních a mezinárodních konferencí nebo se podíleli na jejich organizaci a pobývali na zahraničních stážích: M. Čechová: 15.-17.3. 2013, Manching, referát, mezinárodní konference „DEGUWA – in Posedidon’s Realm“; 27.-29.5. 2013, Edinburgh, poster, mezinárodní konference „The Seventh Century: Continuity and Discontinuity?; L. Havlíková: 23.-26.5. 2013, Sofía, vyžádaný referát, 3rd International Congress of Bulgarian Studies (pozdání Sofijské univerzity Klimenta Ochridského); 10.-14.6. 2013, Nitra, studijní pobyt; M. Kulhánková: 20.4. 2013, Wien, Workshop Vienna Dialogues; T. Mrňávek, 10.-11.5. 2013, Košice, referát, mezinárodní konference „Cyrilo-metodská misia u Slovanov a jej prínos a význam pre dnešnú Európu“; D. Picková, V. Vavřínek, 28.-30.11. 2013, Thessaloniki, referáty, mezinárodní konference „Cyril and Methodius: Byzantium and the world of the Slavs“; V. Vavřínek, 13.-17.5. 2013, Velehrad, referát, konference „Cyrilometodějská misie a Evropa“; J. Skřejpek: 2013, referát a předsedající, IX° seminario internazionale „Diritto romano e attualità“; 2013: referát, konference Přiměřenost právní regulace; 2013: referát, konference „V. Knapp – vědecké dílo v proměnách času“; 2013: referát, konference „Právnický salon: Právo jako literatura“.
 7. Mezinárodní a česká byzantologie žije 23. mezinárodním byzantologickým kongresem, který proběhne 5.-7. září 2016 v srbském Bělehradě na téma: “Byzantium – A World of Changes” / “Byzance – un monde des changements”. Motto kongresu je: "Πάντα μὲν γὰρ μεταβάλλεται, ἀπόλλυται δὲ οὐδὲν" (Ovid by Planoudes). V kongresovém mezidobí proběhlo 20.-22. září 2013 v řeckých Athénách mezikongresové zasedání Association internationale des études byzantines (AIEB), na kterém se probírala generální témata a předložené návrhy na round tables (RT). Bude 6 hlavních, plenárních témat (pondělí: Opening Session: „L’âge d’or de l’hagiographie byzantine et l’évolution de la sainteté“ –V. Déroche, B. Flusin, A. Rigo; úterý: „Early Byzantine city“ – E. Zanini, J. Lopez Quiroga, V. Ivanišević; středa: „Byzantine religious practices and the senses“ – B. Caseau, S. Harvey, G. Frank; čtvrtek: “Romanitas and Slavia: political and ideological relationships between the Slavs and Old and New Romes (VI-XVI centuries)” – A. Nikolov, S. Pirivatrić, P. Stephenson; pátek: “Patrimoine byzantin” – J. Durand, C. Jolivet-Levy, D. Popović; sobota: “Byzantine studies in a time of changes” (jména referentů budou oznámena později; sekce bude organizována ve spojení s RT tématické skupiny *Studia byzantina*). Ze 130

návrhů na RT, srbští organizátoři kongresu vybrali pouze 40 RT. Český návrh P. Balcárka, který chtěl zorganizovat RT na téma „Serbian and Moravian Relations“ (ve spolupráci s rumunským badatelem F. Curtou a italskou badatelkou M. Betti), nebyl přijat mezi témata kongresových byzantologických RT.

8. Členové ČNBK a další byzantologové participovali na publikační činnosti a vydali v roce 2013 řadu knih, kolektivních monografií, odborných studií, článků a recenzí jak v domácích, tak zahraničních vědeckých časopisech, konferenčních a příležitostných sbornících (výběr – knihy: L. Havlíková et al., *Dějiny Srbska*, Praha: NLN 2013²; L. Havlíková – P. Ivanič – M. Hetényi, *Po stopách sv. Cyrila a Metoda. Výberová bibliografia prác v Čechách, na Morave a na Slovensku za roky 1945-2011*, Nitra: ÚKM FF UKF 2013; L. E. Havlík, *Kronika o Velké Moravě*, Brno: JOTA 2013³; *At múzy promluví*, ed. A. Sarkissian, Praha 2012; M. Meško, *Obnova byzantskej moci na Balkáne za Alexia I. Komnéna*, Nitra: UKF 2012; J. Skřejpek et al., *Případy z římského práva*, Plzeň 2013²; V. Vavřínek, *Cyril a Metoděj mezi Konstantinopolí a Římem*, Praha: Vyšehrad 2013; M. Kulhánková připravila 30 hesel pro *Lexikon der byzantinischen Autoren* (Leipzig 2014) a antologii byzantských vyprávění pro duši *O obrácení nevěstky Marie* (P. Mervart 2014).
9. J. Kostěvec se podobně jako v loňském roce zúčastnil společně s K. Darkem (Reading, UK) v rámci 10. sezóny prací na archeologickém průzkumu v chrámu Hagia Sofia v Istanbulu (dnes Ayasofya Müzesi) a také v nedalekém chrámu Hagia Eirene. Pracuje na společném projektu „Nadace helénského světa“, jehož cílem bude počítačová rekonstrukce chrámu Hagia Sofia.
10. V. Vavřínek, čestný člen ČNBK, a V. Čermák se podíleli na přípravě výstavy k 1150. výročí příchodu cyrilometodějské mise na Velkou Moravu v Brně („Cyril a Metoděj. Doba, život, dílo“, 27.3.-29.9. 2013) a její reinstalaci v Praze („CM863 Svatí Cyril a Metoděj. Dějiny – tradice – úcta“, 1.11. 2013 - 2.2. 2014). V. Vavřínek s E. Neupauerem spolupracovali jako konzultanti na přípravě filmu režiséra P. Nikolaeva „Cyril a Metoděj – Apoštolové Slovanů. Bratři ze Soluně“ (2013).
11. V rámci popularizace byzantologie zorganizoval ČNBK na půdě Slovanského ústavu AV ČR, v.v.i., v roce 2013 tři úspěšné přednášky (8.2., 12. 3. a 29.5. 2013) pro specialisty a širokou veřejnost: 1. J. Jančárková, *N. L. Okuněv (1885-1949) a středověké památky Ruska, Arménie a Balkánu*; 2. P. Gkantziós Drápelová, *Ikonoklasté a Židé*, 3. I. Foletti, *Nikodim Kondakov a Praha: jak emigrace mění dějiny?* Přednášky byly doplněny promítáním a bohatou diskusí. Podzimní plánovaná přednáška nebyl kvůli rekonstrukci ÚT v přednáškovém sále letos realizována a byla přesunuta do dalšího roku. Byzantologické přednášky proběhly také v jiných institucích doma (F. Čajka, Praha, 25.9. 2013: *1150 let cyrilometodějské mise – kořeny a kontinuita?*; IBYZ, Olomouc: přednáškový cyklus „Ikona a kult ve východním křesťanství“; V. Drbal, Olomouc, 12.11. 2013: *Philippus Arabs – první křesťan na římském trůnu?*; M. Meško, Brno: 21.2. 2013: *Kontinuita a změna v čase krize v Byzancii: Hérakleios a Alexios Komnénos*; idem, Brno, 25.11. 2013: *Posvátná vláda u nomádov*; V. Vavřínek, Slaný, 6.4. 2013: *Cyril a Metoděj – počátky slovanské vzdělanosti*; idem, Kroměříž, 10.4. 2013: *Misie Cyrila a Metoděje na Velké Moravě a počátky slovanské literární vzdělanosti*; idem, Vsetín, 11.4. 2013: *Misie Cyrila a Metoděje na Velké Moravě a počátky slovanské literární vzdělanosti*; idem, Brno, 19.4. 2013: *Kulturní dílo cyrilometodějské misie v soudobém historickém kontextu*; idem, Praha, 6.5. 2013: *Význam národních kultur v rámci křesťanského universalismu v pojetí Konstantina Filosofova – úvodní přednáška v semináři organizovaném Křesťansko–sociální platformou*; idem, Staré Město, 17.10. 2013: *Cyrilometodějská misie na Moravě a počátky slovanské vzdělanosti*; idem, Praha, 7.11. 2013:

Cyrlometodějská misie na Velké Moravě a počátky slovanské vzdělanosti) a přednášeli také hosté ze zahraničí (ÚKS MU Brno, březen 2013, emerit. profesor H. Eideneier, Hamburg). Jak ukázaly bohaté diskuse, byly přednášky prospěšné jak pro odbornou veřejnost, tak pro studenty VŠ a dokládají, že je v ČR o byzantologii velký zájem. L. Havlíková pravidelně aktualizuje webové stránky Českého národního byzantologického komitétu (<http://www.slu.cas.cz/6-cnbk.html>) i mezinárodního byzantologického časopisu *Byzantinoslavica* a spolupracovala s Odborem mediální komunikace AV ČR a s Akademickým bulletinem, kam psala články o byzantsko-slovanské problematice a byzantologicko-slovanských akcích, kongresech a konferencích podobně jako P. Melichar, F. Čajka, M. Chromá a V. Čermák.

12. Členky ČNBK spolupracovali s českými i zahraničními grantovými agenturami a vypracovali pro ně oponentské posudky: L. Havlíková (GAUK Praha, ČR; VEGA a KEGA, Bratislava, SR).
13. Členky ČNBK a další byzantoložky spolupracovali v roce 2013 také s Českou společností novořeckých studií (K. Bočková Loudová, R. Dostálová, M. Kulhánková) a zapojili e do činnosti nově založené Společnosti pro raně novořecká studia – *Neograeca medii aevi* (M. Kulhánková).
14. V souvislosti s usnesením vlády ČR č. 581/2012 ze dne 25. července 2012, podle kterého bylo Akademii věd ČR uloženo vypracování a dodání podkladů pro vyhodnocení nákladů spojených s členstvím České republiky v mezinárodních organizacích a dalších orgánech, a v souvislosti s usnesením vlády č. 317/2013 z 2. května 2013, které se týkalo členství ČR v mezinárodních organizacích, provedla AV ČR jako orgán státní správy detailní analýzu členství českých národních komitétů v příslušných mezinárodních organizacích. Podle sdělení předsedkyně Rady pro zahraniční styky AV ČR, RNDr. Hany Sychrové, DrSc., RZS AV ČR hodnotila činnost Českého národního byzantologického komitétu pod vedením L. Havlíkové při evaluaci kladně, doporučila pokračovat v jeho činnosti a vyslovila požadavek vypracovat na základě instrukcí RZS AV ČR nový Organizační a jednací řád Českého národního byzantologického komitétu.

PhDr. Lubomíra Havlíková, CSc.
předsedkyně ČNBK

V Praze 6. ledna 2014